

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2022. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.10.3>

УДК 377.002.2:338

*М. П. Денисенко,
д. е. н., професор кафедри смарт-економіки,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8767-9762>
З. В. Юринець,
д. е. н., професор кафедри менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9027-2349>
Р. В. Юринець,
к. ф.-м. н., доцент кафедри інформаційних систем та мереж,
Національний університет “Львівська політехніка”
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3231-8059>*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТАРТАП-БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

*M. Denysenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Smart Economics,
Kyiv National University of Technology and Design
Z. Yurynets,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Management,
Ivan Franko Lviv National University
R. Yurynets,
PhD of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor
of the Department of Information Systems and Networks,
Lviv Polytechnic National University*

STARTUP BUSINESS RISK MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF INVESTMENT SECURITY

У статті представлено поглиблене розуміння процесу управління ризиками стартап-бізнесу в умовах формування інвестиційної безпеки. В сучасних умовах важливим завданням постає розроблення узагальненої семантико-функціональної моделі управління ризиками стартап-бізнесу в контексті формування інвестиційної безпеки, що передбачає вироблення цілей стратегічного розвитку підприємства та основних завдань, створення методичного забезпечення, документаційної бази процесу управління ризиками, проведення аналізу ризиків, ідентифікації, документування загроз, виокремлення сфер, в яких є змога отримання конкурентної переваги створення розподілу ймовірностей результатів для кожного істотного ризику, формування портфеля ризиків, оптимізацію ризиків, агрегацію всіх розподілів ризиків, формулювання результатів у категоріях впливу на ключові показники ефективності бізнесу, вибір оптимальних методів управління ризиками на основі оцінки альтернативних методів управління ризиками, створення і втілення стратегії управління ризиками, вибір стратегічних напрямів управління ризиками, формування, затвердження і реалізацію програми управління ризиками, оцінку ефективності процесу управління ризиками. Зроблено висновок, що налагодження ефективного процесу управління ризиками дає можливість виробити процедури вчасного реагування на ризики, визначити стратегічні напрями для підвищення інвестиційної привабливості стартап-бізнесу.

The article presents an in-depth understanding of the risk management process of a startup business in terms of investment security formation. Without investments, economic growth and, in general, running and expanding a start-up business are impossible at the current stage. Problems related to investment security led to a decrease in the level of investment in the economy, shadowing of many areas of the economy, etc. In modern conditions, an important task is the development of a generalized semantic and functional model of risk management of a startup business in the context of the formation of investment security, which involves the development of the goals of the strategic development of the enterprise and the main tasks, the creation of methodological support, the documentation base of the risk management process, conducting risk analysis, identification, documenting threats, identifying areas in which it is possible to obtain a competitive advantage, creating a probability distribution of results for each significant risk, forming a risk portfolio, optimizing risks, aggregating all risk distributions, formulating results in categories of impact on key business performance indicators, choosing optimal risk management methods

based on the assessment of alternative risk management methods, the creation and implementation of a risk management strategy, the selection of strategic directions for risk management, the formation, approval and implementation of the risks management program, evaluation of the effectiveness of the risk management process. Approaches and types of risk analysis at the enterprise were systematized according to the following guidelines: risk analysis scenarios related to strategic management decisions; areas of risk analysis; quantitative and qualitative risk analysis; inductive and deductive analysis; analysis under conditions of certainty and uncertainty. It was concluded that establishing an effective risk management process makes it possible to develop procedures for timely response to risks, to determine strategic directions for increasing the investment attractiveness of startup business.

Ключові слова: *стартап-бізнес, ризики, управління, інвестиційна безпека, процес, модель.*

Keywords: *startup business, risks, management, investment security, process, model.*

Постановка проблеми. В умовах розвитку інформаційно-цифрового середовища, наростання криз і глобалізаційних тенденцій, періоду пандемії та наслідків війни стартап-бізнес стикається з потребою імплементації інвестиційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності. Успішна інвестиційна діяльність та управління ризиками є вагомими чинниками для стартап-підприємництва, яке прагне функціонувати й ефективно розвиватись.

Без інвестицій неможливе на сучасному етапі економічне зростання, й загалом ведення і розширення стартап-бізнесу. Проблеми, пов'язані із інвестиційною безпекою призвели до зниження рівня інвестування економіки, тінізації багатьох сфер економіки тощо. Інвестиційні суб'єкти готові здійснювати капіталовкладення в стартап-бізнес, що розташований у різних країнах світу. Водночас відбувається гостра конкурентна боротьба за залучення іноземних інвестицій, змінюється співвідношення між прямими та портфельними іноземними інвестиціями, а також між довготерміновими та короткотерміновими інвестиціями. В процесі інтеграції до глобального

економічного середовища питання інвестиційної безпеки все більше актуалізується [3].

Управління ризиками стартап-бізнесу є критично важливою концепцією в поточному бізнес-середовищі, яка підтримує використання інструментів і процесів, спрямованих на моніторинг і пом'якшення різних ризиків, зокрема в процесі інвестиційної діяльності. Керівники підприємств повинні ефективно управляти ризиками, щоб стартап-бізнес продовжував розвиватись. Організації зазнають підвищених ризиків у міру вкладення інвестицій, розвитку інновацій, що підвищує потребу в розробленні ефективних засобів, методів, програм управління ризиками. Тому, тема дослідження є актуальною і затребуваною.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань формування інвестиційної безпеки займалися видатні зарубіжні вчені і вітчизняні фахівці, зокрема Токара В. [3], Ткаленко С. [3], Власюка О., Барановського О., Кириленка В. та ін. Наукових напрацювань щодо питання управління ризиками бізнесу є доволі достатньо. Посеред відомих зарубіжних та українських вчених, які присвятили свої дослідницькі праці варто відзначити таких: Туриянської М. [4], Склабінської А. [2], Хеда Г. [6], Вудса М. [7], Балабанова І. та інші. Основні напрями їхніх досліджень – це розуміння економічного змісту, визначення чинників, що впливають на ризикові ситуації, причини виникнення ризиків, систематизація ризиків підприємств, характеристика ознак запропонованих класифікацій.

Постановка завдання. Метою наукового дослідження є поглиблення розуміння процесу управління ризиками стартап-бізнесу в умовах формування інвестиційної безпеки, представлення узагальненої семантико-функціональної моделі управління ризиками стартап-бізнесу в контексті формування інвестиційної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах управління ризиками стартап-бізнесу доцільно розглядати як інтегрований підхід на підставі стратегічного менеджменту або стратегічно інтегрований процес.

Інтегроване або комплексне управління ризиками (IRM, Integrated Risk Management) – це вид менеджменту, який спрямований на контроль та управління ризиками всієї установи. Розуміння ризиків, які загрожують бізнесу, дає змогу ухвалювати більш вигідні стратегічні рішення і, отже, краще використовувати ресурси підприємництва. Ефективне управління ризиками також передбачає точне прогнозування чинників ризику в різних часових горизонтах і врахування різних сценаріїв. Наслідком цього питання є необхідність збору дуже детальної інформації про діяльність всього бізнесу, починаючи від комерційних даних (включаючи інформацію про контрагентів), через фінансову звітність і договори страхування, закінчуючи оперативними даними.

Процес управління ризиками стартап-бізнесу в контексті формування інвестиційної безпеки встановлює цілі глобального фокусування на різних аспектах управління ризиками. Відправною точкою є стратегія бізнесу, стратегічні цілі, пов'язані з процесом ухвалення рішень, організацією діяльності, розподілом ресурсів, комфортною організаційною культурою та ефективною оптимізацією діяльності.

Стратегія бізнесу повинна сприяти визначенню понесеного ризику, щоб мати вихідну точку для визначення можливого ризику у майбутньому. Організаційні цілі можуть бути досягнуті завдяки ефективному реагуванню на ризик через зменшення або усунення втрат, виявлення та використання можливостей, здійснення більш ефективного розподілу ресурсів тощо. Завдання менеджменту пристосувати стратегію бізнесу до політики ризиків і сформувати та реалізувати стратегію управління ризиками.

Управління ризиками стартап-бізнесу в умовах інвестиційної безпеки повинно будуватись із врахуванням принципу систематичності та функції координування дій поміж різним персоналом, які залучені до управління ризиками. Управління ризиками дає змогу ідентифікувати взаємозалежності між ризиками з різних джерел, посилюючи його від традиційного підходу,

зосередженого на ринковому та інвестиційному ризиках, до операційного, репутаційного та стратегічного ризику.

Інтегрований підхід повинен покращувати формування і реалізацію стратегічного плану розвитку стартап-бізнесу і оптимізувати співвідношення між ризиком і прибутковістю. За цим підходом підприємництво повинно бачити ризики як потенційні можливості для отримання прибутку. Метою управління ризиками є формування портфеля усіх типів ризиків, які можуть вплинути, як позитивно, так і негативно на життєздатність стартап-бізнесу, його інвестиційне середовище для досягнення найважливіших цілей стратегічного розвитку.

Сучасна модель управління ризиками адаптована до складності поточної економічної ситуації крізь глобальне бачення, щоб підготувати стартап-бізнес до зіткнення з несприятливими наслідками будь-якої події чи серії подій. Ідентифікація та розуміння природи ризику є чинником, який повинен працювати весь персонал, оскільки ефективне управління ризиками мінімізує негативний вплив на стартап-бізнес, підвищує інвестиційну привабливість, зменшує збитки та усуває небезпеку ліквідації бізнесу чи банкрутства.

Однак, впровадження управління ризиками стартап-бізнесу в контексті формування інвестиційної безпеки не може передбачити всі ключові ризики, які можуть негативно вплинути на вартість організації. У цьому випадку необхідно мати готовий план управління кризовими ситуаціями, який буде реалізовано, коли невідомі ризики проявляться та вплинуть на функціонування стартап-бізнесу. У деяких випадках ці невідомі ризики можуть перетворитися на можливості, і тому ними потрібно скористатися вчасно [2].

Керівництво стартап-бізнесу відповідає за впровадження системи управління ризиками в умовах формування інвестиційної безпеки. Стратегічний напрямок управління ризиками обирається апаратом правління. За оперативний рівень управління ризиками відповідальність несуть керівництво підрозділів апарату управління, які делегують повноваження щодо управління ризиками уповноваженим особам. Завдання менеджменту

підприємництва пристосувати стратегію бізнесу до політики і стратегії управління ризиками.

До процесу управління ризиками стартап-бізнесу можна підійти двома способами: реалізація у формі аудиту, впровадження у формі процесу.

У разі аудиту процес управління ризиками зводиться до виконання періодичних перевірок усіх можливих аспектів ризику. На його основі згодом формують рекомендації. Однак, варто зазначити, що підхід до управління ризиками як процесу є кращим рішенням, хоча й вимагає формування структур для визначення та моніторингу ризику, що може здатися на перший погляд дорожчим варіантом, але насправді у перспективі приносить більше прибутку. Систематичне відстеження ризиків дає змогу «тримати руку на пульсі» і за потреби швидко реагувати.

Ефективний процес управління ризиками є важливим стратегічним інструментом для стартап-бізнесу в умовах посилення глобалізації та цифровізації, конкуренції та кризових явищ.

Ідентифікація загроз (розпізнавання) є першим кроком у процесі управління ризиками. Для цього часто використовуються перелік чинників, де виділяють найважливіші з них, які можуть вплинути на досягнення стратегічних цілей розвитку стартап-підприємництва та підвищити інвестиційну привабливість.

Узагальнена семантико-функціональна модель управління ризиками стартап-бізнесу в контексті формування інвестиційної безпеки наведена на рис. 1.

Компоненти управління ризиками не будуть функціонувати однаково в кожному суб'єкті господарювання. Таким чином, потрібно ретельно вивчати стан функціонування стартап-бізнесу і пов'язані з ним ризики, структуру впровадження системи управління ризиками та роль кожного компонента у процесі управління ризиками.

Завданням для керівництва у ході управління ризиками в контексті формування інвестиційної безпеки налагодити механізм регулярного

виявлення, аналізування, оцінювання, реагування, моніторингу ризиків, контролювання процесів, які пов'язані з основною діяльністю організації. Проведення контролю за процесом управління ризиками повинно здійснюватися декількома особами, тому можуть заважати великі витрати і втрачений час. Моніторинг ризиків стосується, як ведення систематичної документації, так і підготовки періодичних оглядів і перевірка ефективності вжитих заходів.

Рис. 1. Узагальнена семантико-функціональна модель управління ризиками стартап-бізнесу в контексті формування інвестиційної безпеки

Джерело: складено на основі [1; 5; 7; 8]

Вивчення принципів управління ризиками мають стати важливим внеском у формування, реалізацію стратегії управління ризиками та стратегічної програми. Керівництво повинні бути обізнаними щодо наявних та потенційних ризиків, що стає основою для розроблення стратегії управління ризиками, які, передусім, можуть виникнути та завадити стратегічному успіху стартап-підприємництву. Застосування проактивного мислення керівництва щодо ризиків може забезпечити конкурентну перевагу для бізнесу завдяки зменшенню ймовірності появи ризиків, які можуть знівелювати важливі стратегічні ініціативи для стартап-бізнесу. Це також сприяє підвищенню ймовірності того, що суб'єкт господарювання буде краще підготовлений до мінімізації впливу непередбачуваних подій, якщо такі відбудуться.

Оскільки ризики виникають постійно, важливо розуміти, що управління ризиками стартап-бізнесу – це безперервний процес із постійними оновленням та вдосконаленням. Тому, процес управління ризиками, завдяки постійному аналізу наявного та потенційного ризику, дає змогу виробити реалістичні процедури реагування на ризики, забезпечити ефективність бізнесу та визначити стратегічні напрями для підвищення інвестиційної привабливості, підтримки конкурентної переваги і нових стратегічних ініціатив.

В умовах конфліктності та невизначеності, ухвалення управлінських рішень щодо розвитку стартап-бізнесу пов'язане із різними видами ризиків, які доцільно враховувати через неможливість уникнення. В такому випадку аналіз ризику може мати декілька варіантів. Аналіз ризиків може бути, як якісний, так і кількісний, як за аналогією, так і завдяки глибокому структурному аналізу, як від оцінювання до виявлення, так і від виявлення до оцінювання.

Підходи та види аналізу ризиків стартап-підприємництва наведено на рисунку 2.

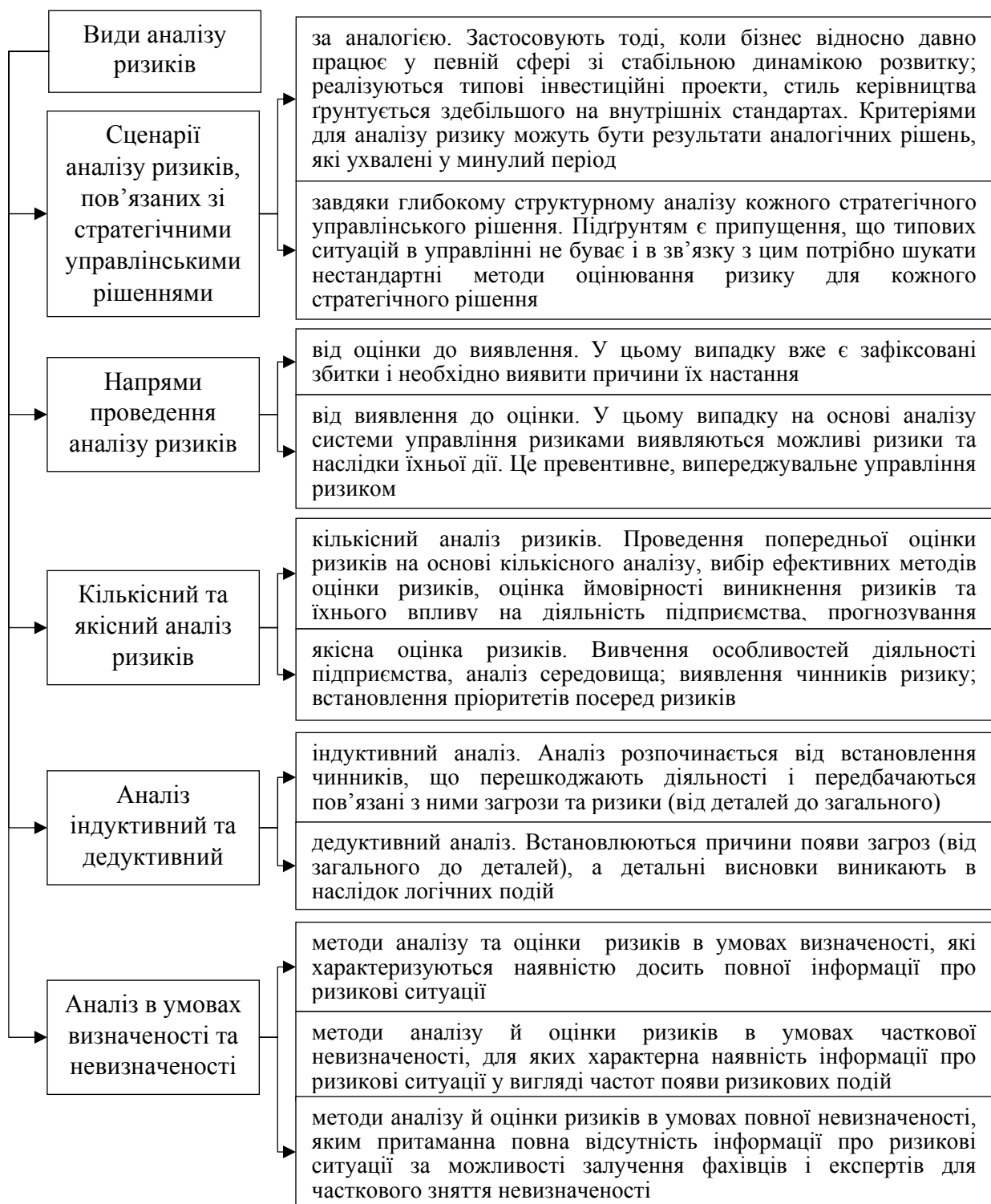

Рис. 2. Підходи та види аналізу ризиків стартап-бізнесу

Джерело: складено на основі [4; 6, с. 7]

Застосування превентивного, випереджувального управління ризиком, зокрема профілактичних заходів і дій, може сприяти для стартап-бізнесу зменшення затрат на реалізацію стратегії управління ризиком.

Висновки. Основним критерієм формування інвестиційної безпеки є вироблення підґрунтя успішного управління ризиками стартап-бізнесу. В сучасних умовах важливим завданням постає розроблення узагальненої семантико-функціональна моделі управління ризиками стартап-бізнесу в контексті формування інвестиційної безпеки, що передбачає вироблення цілей стратегічного розвитку підприємства та основних завдань, створення методичного забезпечення, документаційної бази процесу управління ризиками, проведення аналізу ризиків, ідентифікації, документування загроз, виокремлення сфер, в яких є змога отримання конкурентної переваги створення розподілу ймовірностей результатів для кожного істотного ризику, формування портфеля ризиків, оптимізацію ризиків, агрегацію всіх розподілів ризиків, формулювання результатів у категоріях впливу на ключові показники ефективності бізнесу, вибір оптимальних методів управління ризиками на основі оцінки альтернативних методів управління ризиками, створення і втілення стратегії управління ризиками, вибір стратегічних напрямів управління ризиками, формування, затвердження і реалізацію програми управління ризиками, оцінку ефективності процесу управління ризиками. Налагодження ефективного процесу управління ризиками дає можливість виробити процедури вчасного реагування на ризики, визначити стратегічні напрями для підвищення інвестиційної привабливості стартап-бізнесу.

Література

1. Денисенко М. П., Юринець З. В., Юринець Р. В., Кохан М. О. Конкурентоспроможність підприємництва в умовах інноваційно-інвестиційної модернізації економіки. *Економіка і держава*. 2020. Вип. 4. С. 19-24.
2. Склабінська А. І. Стратегічний аналіз як основа прийняття стратегічних управлінських рішень. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2008. № 6, Т. 1. С. 43-47
3. Токар В. В., Ткаленко С. А. Інвестиційна безпека в умовах фінансової глобалізації. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 1(53). С. 197–205.

4. Туриянская М. М. Стратегические аспекты антикризисного управления туристскими предприятиями. *Культура народов Причерноморья*. 2012. № 236. С.93-97.
5. Enterprise risk management (ERM). 2021. URL: <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/enterprise-risk-management>
6. Head G. The Duality of Risk. Risk Management. 2004. 156 s.
7. Woods M. Enterprise Risk Management in Manufacturing. Risk Management in Organisation, 2nd Edition. Routledge. 2022. 284 s.
8. Yurynets Z., Bayda B., Petruch O. Country's economic competitiveness increasing within innovation component. *Economic Annals – XXI*. 2015. № 9-10. P. 32-35.

References

1. Denysenko, M. P. Yurynets, Z. V. Yurynets, R. V. and Kokhan, M. O. (2020), "Competitiveness of entrepreneurship in terms of innovation and investment modernization of the economy", *Economy and State*, vol. 4, pp. 19-24.
2. Sklabinska, A. I. (2008), "Strategic analysis as a basis for making strategic management decisions", *Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, vol. 6, T. 1, pp. 43-47
3. Tokar, V. V. and Tkalenko, S. A. (2019), "Investment security in the conditions of financial globalization", *Scientific notes of the University "KROK"*, vol. 1(53), pp. 197-205.
4. Turiyanskaya, M. M. (2012), "Strategic aspects of anti-crisis management of tourist enterprises", *Culture of the Peoples of the Black Sea Region*, vol. 236, pp. 93-97.
5. Enterprise risk management (ERM), (2021), available at: <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/enterprise-risk-management> (Accessed 28 August 2022)
6. Head, G. (2004), "The Duality of Risk. Risk Management", Routledge, 156 s.
7. Woods, M. (2022), "Enterprise Risk Management in Manufacturing. Risk Management in Organisation", 2nd Edition, Routledge, 284 s.
8. Yurynets, Z. Bayda, B. and Petruch, O. (2015), "Country's economic competitiveness increasing within innovation component", *Economic Annals – XXI*, vol. 9-10, pp. 32-35

Стаття надійшла до редакції 10.09.2022 р.